

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

22.03.2018 № 22 - рк/к

АК «ХАРКІВОБЛЕНЕРГО»

61037, м. Харків, вул. Плеханівська, 149

Про припинення порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

За результатами розгляду заяв ОСББ «Барабашова-32» від 08.02.2018 (вх. від 09.02.2018 № 581/М-4) від 08.02.2018 (вх. від 19.02.2018 № 1/94/М-7), надісланої Антимонопольним комітетом України, і ОСББ «Барабашова-30» від 16.02.2018 № 16/02 (вх. від 16.02.2018 № 702/Д-9) та від 16.02.2018 № 16/2 (вх. від 22.02.2018 № 1/106/Д-9), надісланої Антимонопольним комітетом України, щодо порушення Акціонерною компанією «Харківобленерго» (надалі – АК «Харківобленерго») законодавства про захист економічної конкуренції (надалі – Заяви) встановлено наступне.

АК "Харківобленерго" є юридичною особою, має самостійний баланс і розрахунковий рахунок. Місцезнаходження Компанії: вулиця Плеханівська, 149, місто Харків, 61037. Ідентифікаційний код – 00131954.

Основним видом діяльності АК «Харківобленерго» є розподілення електроенергії (код за КВЕД 35.13).

АК «Харківобленерго» у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика), встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з постачання електричної енергії за регульованим тарифом (надалі - Послуги);

- АК «Харківобленерго» - постачальник електричної енергії за регульованим тарифом.

Споживачами послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом є фізичні та юридичні особи, електроустановки яких приєднання до електричних мереж, належних АК «Харківобленерго».

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Відповідно до статті 5 Закону України "Про природні монополії" до сфери діяльності суб'єктів природних монополій належить розподіл електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами).

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.

АК "Харківобленерго" має відповідну ліцензію на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами серії АВ за № 399829, видану Національною комісією регулювання електроенергетики України (надалі – НКРЕ) (Рішення про видачу ліцензії від 07.08.2008 № 931).

Враховуючи зазначене, АК "Харківобленерго" є суб'єктом природної монополії на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, в межах належних їй електричних мереж Харківської області (включаючи місто Харків).

Відповідно до статті 1 закону України «Про природні монополії» суміжний ринок - товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Згідно з статтею 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього Закону, належать, зокрема, постачання електричної енергії споживачам.

АК "Харківобленерго" має відповідну ліцензію на постачання електричної енергії за регульованим тарифом серії АВ за № 399830, видану НКРЕ (Рішення про видачу ліцензії від 07.08.2008 № 931).

Таким чином, АК "Харківобленерго" діє на суміжному ринку з постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Постачання електроенергії за регульованим тарифом є одним з видів діяльності АК "Харківобленерго" і розглядається як товар, який не має замінників.

Таким чином, товарними межами ринку є постачання електроенергії за регульованим тарифом.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Згідно з пунктом 1.3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 13.04.2017 № 504, закріплена територія – територія адміністративно-територіальної одиниці, де розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебувають у власності ліцензіата, та електричні мережі споживачів, які живляться від мереж ліцензіата або від приєднаних до мереж ліцензіата інших власників електричних мереж, які не мають ліцензії на постачання електричної енергії за регульованим тарифом. Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані електричні мережі інших ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, то закріплена територія кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата, та електричних мереж споживачів, які живляться від мереж цього ліцензіата.

Враховуючи зазначене, територіальними межами ринку є територія Харківської області (включаючи місто Харків), на якій розташовані електричні мережі, що належать АК "Харківобленерго" та електричні мережі споживачів, які живляться від мереж Компанії або від приєднаних до мереж Компанії інших власників електричних мереж, які не мають ліцензії на постачання електричної енергії за регульованим тарифом (наділі – Територіальні межі).

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом визначено 2017 рік та січень – лютий 2018 року – період, протягом якого залишались незмінні структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" АК "Харківобленерго" має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах території Харківської області (включаючи місто Харків), на якій розташовані електричні мережі, що належать АК "Харківобленерго" та електричні мережі споживачів, які живляться від мереж Компанії або від приєднаних до мереж Компанії інших власників електричних мереж, які не мають ліцензії на постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

В ході розгляду Заяв встановлено, що ОСББ «Барабашова-32» 01.11.2017 отримало від АК «Харківобленерго» акт – вимогу від 01.11.2017 № 06-5130226 та

повідомлення від 01.11.2017 № 06-5130225 про виконання державної повірки 2-х загальнобудинкових лічильників та 6 трансформаторів струму у зв'язку із закінченням терміну державної повірки.

ОСББ «Барабашова - 30» від АК «Харківобленерго» отримало повідомлення від 02.02.2018 № 06-5416357 про виконання державної повірки 9 трансформаторів струму.

При цьому, АК «Харківобленерго», посилаючись на пункт 3.24 Правил користування електричною енергією, затвердженими Постановою національної комісії регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 02.08.1996 № 417/1442) (надалі – ПКЕЕ), яким передбачено, що планова повірка розрахункових засобів обліку має здійснюватися за рахунок власників цих засобів обліку, зобов'язало за власні кошти здійснити ОСББ «Барабашова-32» чергову повірку засобів обліку електричної енергії та трансформаторів струму, а ОСББ «Барабашова-30» - провести чергову повірку трансформаторів струму за їх власні рахунки.

Взаємовідносини, які виникають в процесі продажу і купівлі електричної енергії між виробниками або постачальниками електричної енергії та споживачами на роздрібному ринку електричної енергії, регулюються ПКЕЕ.

Відповідно до пункту 1.1 ПКЕЕ дія цих Правил поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб (крім населення).

Згідно з абзацом сорок п'ятим пункту 1.2 ПКЕЕ населення – споживачі електричної енергії – фізичні особи, які з метою задоволення власних побутових та господарських потреб споживають електричну енергію для потреб електроустановок, що належать їм за ознакою права власності або користування за винятком електроустановок, які використовуються для здійснення в установленому законодавством порядку підприємницької та/або незалежної професійної діяльності.

Відповідно до пункту 1.3 ПКЕЕ постачання електричної енергії для забезпечення потреб електроустановки здійснюється на підставі договору про постачання електричної енергії, що укладається між власником цієї електроустановки та постачальником електричної енергії за регульованим тарифом.

У АК «Харківобленерго» укладені договори про постачання електричної енергії з ОСББ «Барабашова - 32» (договір від 04.01.2017 № 739/0275) та з ОСББ «Барабашова-30» (договір від 04.01.2017 № 739/424) (надалі - Договори).

Відповідно до підпункту 2.3.2 пункту 2.3 Договорів Споживач зобов'язується самостійно забезпечувати повірку засобів обліку, приведення їх у відповідність вимогам нормативних документів, а також виконувати ремонт, заміну та інші роботи, пов'язані з обслуговуванням та експлуатацією засобів обліку, що знаходяться на балансі Споживача, та своєчасно, згідно із затвердженим кошторисом, оплачувати ці роботи, якщо вони виконані Постачальником.

Згідно з пунктом 7.4. Договорів заміна, ремонт, перепрограмування засобів обліку електричної енергії здійснюються за рахунок власника цих засобів.

Разом з цим, пунктом 2.1. Договорів передбачено, що зокрема, в разі прийняття нормативно-правових актів, які змінюють умови цього Договору, Сторони зобов'язуються до внесення до Договору відповідних змін керуватися вимогами цих нормативних документів.

Відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (у редакції, що діє з 02.08.2017) періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну енергію і газ), що є власністю фізичних осіб, спільною власністю співвласників багатоквартирного будинку, здійснюються за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро- і газопостачання, якщо інше не встановлено договором, укладеним відповідно до законів, що регулюють відносини у сферах електроенергетики та газопостачання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» спільне майно багатоквартирного будинку – приміщення загального користування (у тому числі допоміжні) несучі, огорожувальні та несуче – огорожувальні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне, та інше обладнання всередині або за межами будинку, яке обслуговує більше одного житлового або нежитлового приміщення, а також будівлі і споруди, які призначені для задоволення потреб усіх співвласників багатоквартирного будинку та розташовані на прибудинковій території, а також права на земельну ділянку, на якій розташовані багатоквартирний будинок і належні до нього будівлі та споруди і його прибудинкова територія.

Згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» власники квартир та нежитлових приміщень є співвласниками спільного майна багатоквартирного будинку.

Статтею 9 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» передбачено, що за рішенням співвласників функції з управління багатоквартирним будинком можуть передаватися, зокрема, об'єднанню співвласників багатоквартирного будинку.

Разом з цим, частиною першою статті 385 Цивільного кодексу України передбачено, що власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку для забезпечення експлуатації такого будинку, користування квартирами та нежитловими приміщеннями та управління, утримання і використання спільного майна багатоквартирного будинку можуть створювати об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Правові та організаційні засади створення, функціонування, реорганізації та ліквідації об'єднань власників жилих та нежилих приміщень багатоквартирного

будинку, захисту їхніх прав та виконання обов'язків щодо спільного утримання багатоквартирного будинку врегульовані, зокрема, Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку».

Згідно з статтею 1 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (надалі – Об'єднання) – юридична особа, створена власниками квартир та /або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» метою створення Об'єднання є забезпечення і захист прав співвласників та дотримання їхніх обов'язків, належне утримання та використання спільного майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством та статутними документами.

Згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» Об'єднання створюється як невідчужуваче товариство для здійснення функцій, визначених законом.

Статтею 22 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» передбачено, що питання самостійного забезпечення Об'єднанням експлуатації та утримання багатоквартирного будинку та користування спільним майном у такому будинку регулюється Господарським кодексом України в частині забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.

Окрім цього, цією ж статтею передбачено, що Об'єднання оплачує холодну та гарячу воду, теплову та електричну енергію, природний газ, комунальні послуги за цінами (тарифами), встановленими для населення, крім частини таких послуг, що оплачуються власниками нежитлових приміщень.

Отже, ОСББ є юридичною особою, яка не споживає електричну енергію для власних потреб, а електрична енергія використовується для колективних комунально-побутових потреб населення.

Окрім цього, ОСББ не є власником ані електроустановок, ані багатоквартирного будинку, а є лише формою управління багатоквартирним будинком. При цьому, багатоквартирний будинок належить співвласникам цього будинку – власникам квартир та нежитлових приміщень (фізичним особам).

Враховуючи те, що ОСББ не є суб'єктом господарювання, і не використовує електричну енергію для підприємницької діяльності положення пункту 3.24 ПКЕЕ не може застосовуватися до ОСББ.

Отже, АК «Харківобленерго» безпідставно зобов'язує ОСББ «Барабашова - 32» і ОСББ «Барабашова - 30» за власний рахунок здійснити заміну трансформатора струму та провести чергову повірку засобів обліку електричної енергії. Такі дії АК «Харківобленерго» можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, а саме ОСББ.

Слід зазначити, що за інформацією АК «Харківобленерго», наданою листом від 28.02.2018 № 46е-01/14-5230, таких випадків протягом серпня – грудня 2017 року (з моменту внесення змін у Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність») було 54, а протягом січня 2018 року – 42.

За відсутності конкуренції на ринку Послуг споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Зобов'язання АК «Харківобленерго» ОСББ «Барабашова - 32» і ОСББ «Барабашова - 30» за власний рахунок здійснити чергову повірку засобів обліку електричної енергії, у тому числі лічильників, трансформаторів струму стало можливим через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку Послуг.

В той час, коли АК «Харківобленерго» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, її експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання Послуг.

Дії АК «Харківобленерго» щодо зобов'язання об'єднань співвласників багатоквартирних будинків здійснювати за власний рахунок повірку засобів обліку електричної енергії, у тому числі лічильників, трансформаторів струму була б неможливою за умов значної конкуренції на ринку, адже в такому випадку Споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення його інтересів, обрав би іншого виконавця.

У випадку відсутності конкуренції на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах належних АК «Харківобленерго» електричних мереж в Харківській області, і, як наслідок, відсутності у її споживачів альтернативи щодо придбання послуг, вказані дії можуть призвести до настання негативних наслідків для споживачів.

Таким чином, дії АК "Харківобленерго", які полягають у зобов'язанні об'єднань співвласників багатоквартирних будинків здійснювати за власний рахунок повірку засобів обліку електричної енергії, у тому числі лічильників, трансформаторів струму, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає АК «Харківобленерго» (ідентифікаційний код – 00131954) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у зобов'язанні об'єднань співвласників багатоквартирних будинків здійснювати за власний рахунок повірку засобів обліку електричної енергії, у тому числі лічильників, трансформаторів струму, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в 1-місячний термін з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Голова колегії:

Гейда І.О.

Члени колегії:

Трегубець Н.О.

Приймак Є.Б.

Аврамова С.П.

Печенізька А.С.

Тевелєва Ю.В.